

Tóth Marcell

(tothmarcell.tm@gmail.com, Magyar Nemzeti Levéltár
Csongrád-Csanád Vármegyei Levéltára, segédlevéltáros;
Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori
Iskola, „Európa és a magyarság a 18-20. században”
Doktori Program, doktorandusz)

Kutatási/érdeklődési terület

20. századi magyar hadtörténet – különös tekintettel az
egyenruhákra és a kitüntetésekre, a katonai életpályákra,
az 1919-es ellenforradalomra

Előadás címe

*Vörös kokárda, nemzetiszín szalag. Szimbólumok
„harca” az elzárt Szeged katonáinak egyenruháin.*

Absztrakt

Nagy hadsereg fegyverkezik, kis hadsereg öltözködik –
tartja a (már ki tudja honnan eredő) mondás. De mit
csinálhatott egy franciák által megszállt város maréknyi
magyar katonasága, ahol nemcsak fegyverkezni, hanem
még öltözködni is alig lehetett?

Ez utóbbi kérdésre keresi a választ az előadásom. A célom bemutatni azt, hogy miként vívták harcukat a szegedi katonák (és részben a rendőrök) az egyenruházati kiegészítőkkel: rendfokozati jelzések használatával, nem használatával, a rendfokozati jelzések jellegével (hagyományos vagy inkább a tanácsköztársaságéra emlékeztető), a kitűzők, sapkajelvények, tollak és más kiegészítők viseletével vagy éppen betiltásával. Közben azonban folyamatosan gondot jelentett az egyenruhák hiánya – a menekültek sokszor minimális mennyiségű pénzzel érkeztek, így valójában a régi osztrák–magyar egyenruha állandó maradt, csak a kiegészítők cserélődtek a politika szelét követve, néhol alakítva.

Elemzésemet még a francia megszállást megelőző őszi forradalommal kezdem, hiszen ekkor történt meg először, hogy politikai okokból eltávolították az egyenruhák egy darabját. E jelvényekkel, jelzésekkel vívott küzdelem 1919 tavaszán lángolt fel a legerősebben Szegeden. Végül az ellenforradalom helyi győzelmének szimbóluma lett az, hogy részben a k. u. k. hagyományokhoz visszatértek, részben pedig megjelentek a nemzeti jellegű elemek az egyenruhákon.

Vizsgálatom zárópontja 1919. augusztus 21., illetve 1919. szeptember 3.: a Friedrich-kormány hadügyminisztere az előbbi időpontban aláírt és az utóbbi időpontban a honvédségi közlönyben közzétett rendeletével megerősítette a Szegeden meghozott döntéseket az egyenruha, valamint egyes kiegészítőinek a módosításairól.